

Ω φως ιλαρόν, ω φώς εσπερινόν, ω φως ανέσπερον! (Φώτη Κόντονλου)

Έχουμε στο σπίτι

μας ένα μικρό δωμάτιο μ' ένα εικονοστάσι, που βρίσκεται προς τη μιά γωνιά του. Απάνω στο εικονοστάσι είναι βαλμένο, στη μέση, ένα παλιό μεγάλο Ευαγγέλιο με ασημωμένες τάβλες, ένας αρχαίος σκαλιστός σταυρός, ένα μικρό κουτάκι με άγιο λείψανο, ένα ασημένο χέρι, μεγάλο όσο είναι το φυσικό χέρι, που έχει μέσα άγιο λείψανο της αγιάς Παρασκευής, και κάμποσα εικονίσματα, που ανάμεσά τους είναι μία μεγάλη εικόνα της αγιάς Παρασκευής, παλιά κι ασημωμένη από τέμπλο.

Όλα αυτά ήτανε της οικογενειακής εκκλησιάς μας, και τα πήραμε μαζί μας τον καιρό που φύγαμε από τη Μικρά Ασία, καταδιωγμένοι από τον Τούρκο, μαζί με λίγα εκκλησιαστικά βιβλία. Αντί να πάρουμε άλλα πράγματα, που θα ήτανε πιό χρήσιμα σε μας, κατά τη γνώμη του κόσμου, προτιμήσαμε να πάρουμε αυτά τα αγιασμένα πράγματα. Περάσαμε στη Μυτιλήνη, που είναι κοντά στο μέρος που γεννηθήκαμε, αντίκρυ στη μεγάλη στεριά της Ανατολής.

Το καντήλι καίει μέρα-νύχτα ακοίμητο, μπροστά σ' αυτό το εικονοστάσι. Το δωμάτιο μοσκοβολά κεριά και λιβάνι. Εκεί είναι το καταφύγιο μας στις δύσκολες περιστάσεις της ζωής μας, εκεί λέμε και τις ευχαριστίες μας στον Θεό για ό,τι καλό μας στέλνει. Εκεί λέμε τον εσπερινό και τον όρθρο, όποτε τύχει να μην πάμε στην εκκλησία, τις παρακλήσεις, τις δοξολογίες. Εκεί γίνονται οι αγιασμοί και τα ευχέλαια, από αγιαμένους παπάδες και καλογήρους. Η ψυχή μας κ' η καρδιά μας, βρίσκονται εκεί. Έχουμε τα Μηναία, το Πεντηκοστάριο, την Παρακλητική, το Τριώδιο, το Ωρολόγιο, το Αγιασματάρι, κλπ... Εκείνο το θαλάμι είναι η κατ'οίκον

εκκλησία μας.

Από τα δεξιά βρίσκεται ένα παραθύρι, δίπλα στη βορεινή γωνιά. Απ' εκείνο το παραθύρι, που είναι βορεινό, δεν μπαίνει ολότελα ο ήλιος όλον τον χειμώνα. Μονάχα κατά την αρχή του καλοκαιριού αρχίζουν και τρυπώνουν λοξά χρυσές αχτίνες από τον ήλιο, την ώρα που βασιλεύει. Τρυπώνει δειλά-δειλά, αυτό το φώς, το «Φώς ιλαρόν», όπως το λέγω, και κάνει μια στενή λουρίδα όρθια, χρυσαφένια, δίπλα στη βορεινή γωνιά, αριστερά από το εικονοστάσι.

Φανερώνεται τις πρώτες μέρες του Ιουνίου, και χάνεται τις πρώτες μέρες του Αυγούστου. Το αγιασμένο πυροτέχνημα στην αρχή βαστά λίγες στιγμές κ' ύστερα αποτραβιέται. Κατά την αρχή Ιουλίου στέκεται ίσαμε μιά ώρα. Και στις τελευταίες μέρες του βαστά πάλι λίγες στιγμές, ως που χάνεται, και δεν ξαναφαίνεται πιά.

Αυτό είναι το «Φώς ιλαρόν». Από μικρό παιδί το 'βλεπα το βράδυ που βασίλευε ο ήλιος, εξωτικό, χρυσοκκόκινο, να χρυσώνει τα σπίτια, τα μικρά τα βουνά, τα βράχια, τα πανιά των καραβιών, σαν να ήτανε χρυσοκαπνισμένα. Το θέαμα ήτανε πανηγυρικό, κ' έπεφτα σε έκσταση, σαν να ερχότανε εκείνο το φώς απο έναν άλλον κόσμο, από τη βασιλεία των ουρανών, κατά κει που βασιλεύει ο ήλιος.

Πόσο ποιητικά εκφράζει ο λαός μας τη μεγαλοπρέπεια που έχει εκείνη η ιερή ώρα, λέγοντας πως ο ήλιος «βασιλεύει». Αληθινά, ποιός βασιλιάς ντύθηκε ποτέ με τέτοια πορφύρα; Θα' λεγε κανένας πως δεν είναι ο ήλιος αυτός ο βασιλέας, αλλά ο Χριστός, ο βασιλεύς των βασιλευόντων.

Έχω την ιδέα μαλιστα πως ο ευλαβής λαός μας, λέγοντας «ο ήλιος εβασίλευσε», επήρε τα λόγια, γυρίζοντάς τα, από το «Προκείμενον» που λέγει ο ψάλτης το Σαββατόβραδο στον εσπερινό: «ο Κύριος εβασίλευσεν, ευπρέπειαν ενεδύσατο» ίσα-ίσα την ίδια ώρα που βασιλεύει ο ήλιος. Εκείνη την ώρα το χρυσορρόδινο φώς μπαίνει απο το παράθυρο της εκκλησίας, που είναι κατά το δυτικό μέρος, και χτυπά απάνω στο σκαλιστό τέμπλο, κάνοντας το να λαμποκοπά σαν «χρυσοπλοκώτατος πύργος». Λίγο πριν το «Προκείμενον» λέγει ο ψάλτης, ή κανένας καλόγερος, ή κανέναν ταπεινος αναγνώστης το «Φως ιλαρόν», εκείνον τον θεσπέσιον εσπερινόν ύμνον.

Έχω γράψει πολλές φορές γι' αυτή την αγιασμένη και κατανυστική ώρα: Σ'ένα τέτοιο γράψιμο μου λέγω τα παρακάτω: «Πρός το βράδυ, ένα χρυσαφένιο γλυκό φως μπαίνει μέσα στον αγιασμένο πύργο της εκκλησίας (στον τρούλλο), σαν να τον γεμίζει με θυμίαμα. Τούτη την ιερή ώρα βουίζει ο τελευταίος φτερωτός προσκυνητής, ένας αθώς καντηλοσβήστης...

Από κάτω, την ίδια ώρα, λέγει ο καλόγερας με φωνή ήσυχη το «Φως ιλαρόν», ενώ

ο ήλιος βασιλεύει, και τελειώνει η μέρα: «Φώς ιλαρόν αγίας δόξης αθανάτου Πατρός, ουρανού, αγίου, μάκαρος, Ιησού Χριστέ, ελθόντες επί την ηλίου δύσιν, ιδόντες φως εσπερινόν, υμνούμεν Πατέρα, Υιόν και άγιον Πνεύμα, Θεόν. Άξιόν Σε εν πάσι καιροίς υμνείσθαι φωναίς αισίαις, Υιέ Θεού, ζωήν ο διδούς. Διό ο κόσμος Σε δοξάζει».

Δάκρυα έρχονται στα μάτια του ανθρώπου, ακούγοντας αυτά τ' αρχαία λόγια, που είναι απλά και αιώνια σαν το βασίλεμα του ήλιου. Το βιβλίο που' ναι ακουμπισμένο απάνω στ' αναλόγι, γράφει πως είναι «ποίημα Αθηνογένους του Μάρτυρος».

Παμπάλαιος ύμνος, που τον λένε κάθε βράδυ, σαν τελειώνει η μέρα, από δυό χιλιάδες χρόνια ίσαμε σήμερα, απλοί άνθρωποι που βαστάνε από τους αρχαίους Έλληνες, σαν και τούτον τον Αγιονορίτη καλόγερα, που είναι και στο πρόσωπο σαν τους παλιαούς»(*).

Αλλά και τούτη την ώρα που γράφω, λάμπει απάνω στον τοίχο, κοντά στο εικονοστάσι με τα αγαπημένα εικονίσματα που γλύττωσα από τους αλλόθρησκους και που τα προσκυνούσαν οι πρόγονοί μου.

Πόσο χαίρουμε σαν το βλέπω να μπαίνει μέσα στο καταφύγιό μου! Η χαρά που νιώθω είναι μά κρυφή χαρά, που τη φυλάγω στην καδιά μου, σαν ένα φως ανέσπερο, που θα την ζεσταίνει τον χειμώνα. Αυτό το υπερκόσμιο φως είναι μιά ελπίδα που έρχεται «εξ ετοιμού κατοικητηρίου του Κυρίου», είναι μια θεϊκή επίσκεψη που μου δίνει παρηγοριά.

Κάθε βράδυ το περιμένω με αγάπη. Δεν πηγαίνω πουθενά για να μην χάσω την ιερή αυτή επίσκεψη. Χαίρομαι που κρατά πολλή ώρα η παρουσία του και παρακαλώ ν' αργήσει να φύγει.

Μόλις αρχίζει και φεγγίζει μυστικά λέγω: «Καλώς το! Καλώς ήρθες πάλι στο φτωχικό μας. Κάθε βράδυ με χαρά σε περιμένουμε, και σαν φεύγεις, με ελπίδα σε προσμένουμε να'ρθεις το άλλο βράδυ. Ας αργήσουνε να περάσουμε οι μέρες που μας έρχεσαι».

Κάνω τον σταυρό μου και συλλογίζουμαι: «Τούτη την ώρα χρυσαφώνεις τα παλιά τέμπλα στα μοναστήρια, στολίζεις με ακριβά πετράδια το φτωχό εικονοστάσι, που είναι μέσα στη σπηλιά του ασκητή ή κανένα σκοτεινό κουβούκλι που κάνει την προσευχή της καμιά ταπεινή και πικραμένη ψυχή.

Την ίδια ώρα, όμως, μπαίνεις και σε σπίτια ψυχά και δίχως πνοή, που κάθονται μέσα άπιστοι άνθρωποι, και δεν σε παίρνουνε είδηση, αλλοίμονο! ω χαιρέτισμα

αρχαγγελικό, ω αγιασμένη πορφύρα, που έγινες από τα αθάνατα αίματα που χύσανε οι Μάρτυρες του Χριστού.

Μπαίνεις και σε φυλακές σκοτεινές, εκεί που βασανίζονται οι απελπισμένοι, για να τους δώσει λίγη ελπίδα. Μπαίνεις και σε τρύπες υγρές κι ανήλιαγες. Μπαίνεις και σε άψυχα κι άσλαχνα εργοστάσια, μα κανένας δέν σε παίρνει είδηση, ούτε πότε μπαίνεις, ούτε πότε φεύγεις, ούτε ποιά μέρα θα σβήσεις, φεύγοντας για πάντα, σαν τον άνθρωπο που δεν γυρίζουν να τον δούνε. Άραγε ο Θεός σε στέλνει μονάχα σε μας για να μας φέρεις την ελπίδα του και τον χαιρετισμό της αγάπης του, και σε περιμένουμε με αγάπη και με πόθο;...»

Αλλοίμονο! Σε στέλνει σε όλους τους ανθρώπους μα αυτοί δεν σε βλέπουν, ω φως ιλαρόν*, ω φώς εσπερινόν, ω φως ανέσπερον!

*ιλαρόν:-επίθετο- εύθυμο, φαιδρό, χαροπό.

Φώτης Κόντογλου «Ευλογημένο Καταφύγιο»,

Κεφάλαιο: Το βασίλειμα του ήλιου

Εκδόσεις - ΑΚΡΙΤΑΣ

Πηγή: inagiounikolaoutouneou.gr